

HYPERICUM 13, april 2016

Nieuwsbrief (37) van de FLORISTISCHE WERKGROEP TWENTE
en FLORON TWENTE

REDACTIE: Otto Zijlstra (districtscoördinator FLORON).
E-mail: ogzijlstra@zonnet.nl

Pieter Stolwijk (coördinator Floristische Werkgroep
Twente).

E-mail: pieter@fwtwente.nl

INTERNET: www.fwtwente.nl - redactie@fwtwente.nl

[P.F. STOLWIJK & O.G. ZIJLSTRA](#)

[P.F. STOLWIJK & O.G. ZIJLSTRA](#)

[O.G. ZIJLSTRA & P.F. STOLWIJK](#)

[O.G. ZIJLSTRA & P.F. STOLWIJK](#)

[P.F. STOLWIJK](#)

Bijzondere vondsten FWT-FLORON 2014, p. 1

Bijzondere vondsten FWT-FLORON 2015, p. 4

Excursieverslagen FWT-FLORON 2014, p. 9

Excursieverslagen FWT-FLORON 2015, p. 13

Jaarverslag FWT-FLORON Twente 2014 en 2015, p. 16

Bijzondere vondsten FWT-FLORON 2014

P.F. Stolwijk & O.G. Zijlstra

Nieuw voor Twente

- *Cardamine hamiltonii* (Aziatische veldkers)¹
27 km-hokken. In tuincentra en in stedelijk milieu.
De impuls om naar deze plant te gaan zoeken kwam van Waarneming.nl waar voor het eerst gewag werd gemaakt van deze **voor Nederland nieuwe soort**.

(Corry Abbink, Wytze Boersma, Gijs Haverkamp,
Andries van Renssen, Pieter Stolwijk)

Afb. 1 *Cardamine hamiltonii* (foto Pieter Stolwijk)

¹ In een recent artikel (MARHOLD & *al.*, 2016) wordt gesteld dat de correcte naam voor deze plant *Cardamine occulta* HORNEM. is. Of deze naam gangbaar wordt, moet afgewacht worden.

- *Cyperus longus* (Rood cypergras)
Enige planten langs poeltje. Waarschijnlijk adventief.
265-477 Losser (Wolfgang Waanders)
- *Stellaria neglecta* (Heggenvogelmuur)
Een drietal plekken met tientallen planten.
Oeverwal van de beek.
255-462 Losser, Ruhenbergerbeek (Jacques Bienen & Jelle Hofstra)
- *Vicia lutea* (Gele wikke)
Een plant.
250-481 Cirkels van Jannink in het middendeel van de rechtercirkel op het omrasterde jeneverbesheuveltje (Martin Camphuijsen, via Waarne-ming.nl)

Afb. 3 *Vicia lutea* (foto Martin Camphuijsen)

Overige bijzonderheden

- *Arabis glabra* (Torenkruid). Rode Lijst: kwetsbaar
Vierde km-hok. Een plant aan de oever van de Midden-Regge.
234-481 (Jan Ligtenberg; Jan Wessels; via Waarne-ming.nl)
- *Carex pulicaris* (Vlozegge). Rode Lijst: bedreigd
Zevende km-hok; vierde sinds 2005.
De soort was niet bekend van dit in de loop der jaren zeer goed onderzochte terrein.
263-478 Duivelshof (Pieter Stolwijk)
- *Centunculus minimus* (Dwergbloem). Rode Lijst: bedreigd
Achtste km-hok. Natte heide, een tiental planten.
239-464 Needse Achterveld (Otto Zijlstra)

Afb. 2 *Cyperus longus* (foto Wolfgang Waanders)

Afb. 4 *Carex pulicaris* (foto Pieter Stolwijk)

- *Crassula tillaea* (Mosbloempje)
Zesde km-hok.
245-475 Delden Centrum (Gijs Haverkamp; via Waarneming.nl)

- *Dittrichia graveolens* (Kamferalant)
Vierde km-hok. Ruim 10 planten.
259-479 Oldenzaal, Hazewinkel (Andries van Renssen)

- *Euphorbia maculata* (Straatwolfsmelk)
Derde km-hok en vierde km-hok, met
steeds een exemplaar tussen straattegels.
257-470 Enschede (Gijs Haverkamp; via Waarneming.nl); 245-475 Delden, Centrum (Gijs Haverkamp; via Waarneming.nl)

Afb. 5 *Dittrichia graveolens* (foto Andries van Renssen)

- *Limosella aquatica* (Slijkgroen)
Vijfde km-hok. Duizenden planten (een paar
honderd vierkante meter) in laagte in
braakliggend terrein dat een groot deel van
het jaar onder water staat.
254-477 Hengelo - Industrierrein Oosterveld
(Gijs Haverkamp e.a.; via Waarneming.nl)

Afb. 6 *Potentilla tabernaemontani* (foto Otto Zijlstra)

- *Lythrum hyssopifolia* (Kleine kattenstaart).
Rode Lijst: gevoelig
Vijfde km-hok. Ruim honderd planten in
laagte in braakliggend terrein dat een groot
deel van het jaar onder water staat
254-477 Hengelo - Industrierrein Oosterveld
(Gijs Haverkamp; via Waarneming.nl)

- *Potentilla tabernaemontani* (Voorjaarsganze-
rik). Rode Lijst: bedreigd
Achtste en negende km-hok.
243-481 Knooppunt Azelo, oprijlaan naar een
boerderij (Wytze Boersma)
229-505 Junner Koeland (Tim Asbreuk; via Waarneming.nl)

Afb. 7 *Sagina nodosa* (foto Otto Zijlstra)

- *Radiola linoides* (Dwergvlas). Rode Lijst: be-
dreigd
Achtste tot en met tiende km-hok. Tiental-
len planten in natte heide.
239-464, 240-463, 240-464 Needse Achterveld (Pieter Stolwijk & Otto Zijlstra)

- *Sagina nodosa* (Sierlijke vetmuur). Rode Lijst: kwetsbaar
Achtste km-hok. Honderden planten in natte heide.
239-464 Needse Achterveld. (Pieter Stolwijk & Otto Zijlstra)

- *Trisetum flavescens* (Goudhaver)
Zesde km-hok. Zo'n honderd planten op grazige grond bij de Overijsselsche Vecht.
238-509 Hardenberg (Pieter Stolwijk)

Literatuur

KAROL MARHOLD, MAREK ŠLENKER, HIROSHI KUDOH, JUDITA ZOZOMOVÁ-LIHOVÁ (2016). *Cardamine occulta*, the correct species name for invasive Asian plants previously classified as *C. flexuosa*, and its occurrence in Europe. *PhytoKeys* 62: 57-72.

Bijzondere vondsten FWT-FLORON 2015

P.F. Stolwijk & O.G. Zijlstra

Nieuw voor Nederland

- *Juncus tenuis* subsp. *dichotomus*
Recreatiegebied Hulsbeek, op kaal zand van nieuw aangelegde vijver. Determinatie door Leni Duistermaat Nationaal Herbarium Nederland. (Verloove 2016)
255-480 Oldenzaal (Andries van Renssen)

Afb. 8 *Juncus tenuis* subsp. *dichotomus* (scan)

- *Sporobolus indicus*

Een plant in grasberm.

In twee weken tijd zijn van deze grassoort drie vindplaatsen in Nederland bekend geworden, in West-Brabant, in Zeeland en dus ook in Twente. Het is aannemelijk dat er meer groeiplaatsen zijn.

244-483 Almelo, wegberm N743 (excursie FWT)

Afb. 9 *Sporobolus indicus* (foto Pieter Stolwijk)

Nieuw voor Twente

- *Cyperus congestus*

Enige planten aan maïsakker. Er zijn in Nederland twee eerdere waarnemingen gedaan, rond Amsterdam. Naar verluid wordt de soort wel aangeplant, waarna ze zich makkelijk uitzaait. De determinatie behoeft nog bevestiging.

228-473 Markelo, Slagendijk (René de Wilde)

Afb. 10 *Cyperus congestus* (scan)

- *Erodium moschatum* (Muskusreigersbek)

Zes planten, waarvan drie bloeiend. NDFF [Verspreidingsatlas](#) geeft nog een waarneming (Roermond).² De soort is vroeger veelvuldig adventief gevonden bij wolfabrieken en dergelijke.

251-484 Dulder (Igor Mavridis)

Afb. 11 *Erodium moschatum* (foto Igor Mavridis)

² In mijn herbarium (nu in Nationaal Herbarium Naturalis) kwam ik nog een collectie tegen van *Erodium moschatum*, door mij verzameld op 6 juni 1986 in Meers (L.) op de Maasoever; km-hok 178-330. (Pieter Stolwijk)

- *Caragana arborescens* (Erwtenboompje)
Een vruchtdragend exemplaar, verwilderd langs zandweg. Er zijn in Nederland drie eerdere waarnemingen gedaan, ver uiteen aan de kust (bron: NDFD [Verspreidingsatlas](#) en [Waarneming.nl](#)).

242-495 Geesteren (Corry Abbink-Meijerink)

- *Panicum dichotomiflorum* (Kale gierst)
Op NDFD [Verspreidingsatlas](#) staan nog twee Twentse vondsten. Deze stammen echter uit de tijd dat er in Nederland nog geen onderscheid werd gemaakt tussen *Panicum schinzii* (Zuid-Afrikaanse gierst) en *P. dichotomiflorum*. Bij gebrek aan herbariummateriaal is dus niet te bepalen welke van de twee soorten eerder zijn aangetroffen. Alle vondsten sindsdien betroffen *P. schinzii*.

250-482 Hengelo, Boeldershoek (Pieter Stolwijk)

245-483 Zenderen, Elhorst (Pieter Stolwijk)

- *Poa humilis* (Berijpt beemdgras)
De soort is pas onlangs in Nederland onderscheiden van *Poa pratensis* s.l. (Veldbeemdgras). Vermoedelijk zijn veel waarnemingen van *Poa pratensis* toe te schrijven aan deze soort. Zie de [discussie](#) op het forum van [waarneming.nl](#).

Het is echter op dit moment nog geheel onzeker of dit taxon in de Flora wordt opgenomen, of dat de huidige situatie blijft gehandhaafd waar de *Poa humilis*-vorm tot *Poa pratensis* s.l. wordt gerekend.

244-483 Almelo, op tal van plekken, o.a. Grote Bavinkelsweg, Bornsestraat (Pieter Stolwijk)

- *Polycarpon tetraphyllum* (Kransmuur)
Enige planten tussen straatstenen. Deze mediterrane soort is in het westen van het land al volledig ingeburgerd in stedelijk milieu.

255-472 Enschede, Rigelstraat (Wolfgang Waanders)

Afb. 12 *Polycarpon tetraphyllum* (foto Otto Zijlstra)

Overige bijzonderheden

- *Conyza bonariensis* (Gevlamde fijnstraal)
Vierde km-hok. De drie eerdere waarnemingen zijn in Enschede gedaan. Een plant op voederbult, met *Conyza canadensis* (Canadese fijnstraal) en een exemplaar van *C. sumatrensis* (Hoge fijnstraal).

236-507 Rheeze (Wytze Boersma & Andries van Rensen)

Afb. 13 *Conyza bonariensis* (foto Wytze Boersma)

- *Conyza sumatrensis* (Hoge fijnstraal)
Achtste km-hok. Een plant op voederbult, met *Conyza canadensis* (Canadese fijnstraal) en een exemplaar van *C. bonariensis* (Gevlamde fijnstraal).
236-507 Rheeze (Wytze Boersma & Andries van Rensen)
Zevende km-hok. Twee bloeiende planten in een retentiegebiedje.
250-472 Hengelo, Boeldershoek (Pieter Stolwijk)

Afb. 14 *Fumaria capreolata* (foto Otto Zijlstra)

- *Fumaria capreolata* (Rankende duivenkervel)
Vierde km-hok. Zo'n dertig planten in hekwerk langs ruderaal terreintje.
250-477 Hengelo, H. Leefsmastraat (Gijs Haverkamp)

- *Hierochloe odorata* (Veenreukgras). Rode Lijst: kwetsbaar

Vijfde km-hok. Enkele grote populaties op het hogere deel van het talud van het Kanaal Almelo-Nordhorn. De plek was al sinds jaren bekend bij Fons Eysink (1978?) en Eddy Weeda (zie Oecologische Flora deel 5, pag. 154), maar is nooit doorgedrongen tot de database van de FWT en van FLORON.

De Werkgroep kende de soort tot nog toe alleen uit het Reest- en Vechtdal.

Dat de soort bij ons lang uit het zicht is gebleven heeft waarschijnlijk te maken met de vroege bloei.

250/251-487 Kanaal Almelo-Nordhorn (Eddy Weeda)

Afb.15 *Huperzia selago* (foto Wytze Boersma)

- *Huperzia selago* (Dennenwolfsklauw). Rode Lijst: kwetsbaar
Derde km-hok; tweede vanaf 2004.
Een plant in berkenopslag. De oudste vindplaats (245-470 Huttenveldsweg) is naar alle waarschijnlijkheid verdwenen, zoals is gebleken na uitvoerig zoeken ter plaatse door Wytze Boersma (!)

Bij Almelo (FWT-excursie: Wytze Boersma)

- *Koeleria macrantha* (Smal fakkelgras)
Zevende km-hok. Vooral in Oldenzaal enige malen aangetroffen. De soort lijkt in Twente niet erg standhoudend.
266-474 Losser, Ellermansbrug (Pieter Stolwijk)

- *Misopates orontium* (Akkerleeuwenbek). Rode Lijst: kwetsbaar
Zevende km-hok. Een plant aan zandweg en akker.
241-489 bij Almelo (Corry Abbink-Meijerink)

- *Myriophyllum alterniflorum* (Teer vederkruid). Rode Lijst: kwetsbaar

Achtste km-hok; eerste sinds 2005. Tientallen planten in ondiepe, zandige plas.

Van de voorkomens in noordoost Twente is er geen enkele teruggemeld.

234-465 O van Gelselaar (Pieter Stolwijk & Otto Zijlstra)

- *Sparganium natans* (Kleinste egelskop). Rode Lijst: bedreigd

Derde km-hok.

250-460 Haaksbergerveen (Robert Ketelaar, via Waarneming.nl)

- *Vicia lathyroides* (Lathyruswikke). Rode Lijst: kwetsbaar

Zesde km-hok. Een plant op open, zandige grond langs onverhard weggetje.

254-484 Bij Weerselo (Otto Zijlstra)

- *Vicia lutea* (Gele wikke)

Tweede km-hok. Mogelijk uitgezaaid.

229-478 O van Holten (Wytze Boersma)

- *Viola persicifolia* (Melkviooltje). Rode Lijst: bedreigd

Vijfde tot en met zevende km-hok. De soort lijkt aan een voorzichtige heropleving te zijn begonnen in diverse nieuwe natuurterreinen.

234-477 Entervenven (Jan Ligtenberg, via Waarneming.nl).

235-465 Noordijkerveld bij Neede (Pieter Stolwijk)

240-464 NO van Neede (Jacques Bielen & Jelle Hofstra)

Afb. 16 *Koeleria macrantha* (foto Pieter Stolwijk)

Afb. 17 *Vicia lathyroides* (foto Otto Zijlstra)

Verwilderde tuinplanten

- *Persicaria amplexicaulis*

Eerste km-hok.

261-483 NO van Oldenzaal (Andries van Renssen)

Literatuur

HOSTE, I. & F. VERLOOVE (2016) *Juncus tenuis* subsp. *dichotomus*, lang miskend maar mogelijk sinds kort inburgerend in België. *Dumortiera* **108**: 22-29

Excursieverslagen FWT-FLORON 2014

O.G. Zijlstra & Pieter Stolwijk

Belvédèreweg - Dalhuisweg, 26 april 2014 (5 deelnemers)

Vanaf het verzamelpunt van de Denekamperstraat liepen we richting het oosten naar km-hok 262-484 langs de met *Ficaria verna* subsp. *verna* (Gewoon speenkruid) en *Stellaria holostea* (Grote muur) omzoomde Populierendijk, waar we al snel van de zang van Vink (*Fringilla coelebs*), Tuinfluiter (*Sylvia borin*), Winterkoning (*Troglodytes troglodytes*), Geelgors (*Emberiza citrinella*), Merel (*Turdus merula*), Fitis (*Phylloscopus trochilus*) en Tjiftjaf (*Phylloscopus collybita*) konden genieten. Rechtsaf de Belvédèreweg op bij de boerderij noteerden we *Erophila verna* (Vroegeling), *Viola odorata* (Maarts viooltje) en een groot aantal algemene eenjarigen, maar ook bijv. *Convallaria majalis* (Lelietje-vandalen) en *Claytonia sibirica* (Roze winterpostelein) en verderop *Reseda luteola* (Wouw), *Geranium dissectum* (Slipbladige ooievaarsbek), *Lathyrus pratensis* (Veldlathyrus), dus niet echt de typische voorjaarsbosplanten waar we op uit waren.

Afb.18 *Viola odorata* foto Otto Zijlstra

Bij de Dalhuisweg echter kwamen we wat dat betreft meer aan onze trekken: *Adoxa moschatellina* (Muskuskruid), *Circaea lutetiana* (Groot heksenkruid), *Impatiens noli-tangere* (Groot springzaad), *Stachys sylvatica* (Bosandoorn), *Ajuga reptans* (Kruipend zenegroen), *Mespilus germanica* (Mispel), *Lamiastrum galeobdolon* subsp. *galeobdolon* (Gele dovenetel), *Epilobium montanum* (Bergbasterdwederik). Ook troffen we *Viola x bavarica* aan, de bastaard van *Viola reichenbachiana* (Donkersporig bosviooltje) en *V. riviniana* (Bleeksporig bosviooltje), die wellicht veel algemener is dan gedacht. Aangekomen op de Denekamperstraat sloten we af met *Plantago coronopus* (Hertshoornweegbree) en *Cochlearia danica* (Deens lepelblad).

In totaal 229 taxa.

Stegemanshoek, 24 mei 2014 (7 deelnemers)

Op aangeven van Jan Meutstege bezoeken we de Stegemanshoek (238-468), met name om te zien of *Vaccinium uliginosum* (Rijsbes) daar nog staat. Dat bleek het geval, zij het in minder aantal dan Jan zich herinnerde.

Leuke soorten in dit heideterreintje: *Drosera intermedia* (Kleine zonnedauw), *Rhynchospora fusca* (Bruine snavelbies), *Eriophorum angustifolium* (Veenpluis), *Nardus stricta* (Borstelgras) en een paar pollen *Eriophorum vaginatum* (Eenarig wollegras). Merkwaardig genoeg troffen

Afb. 19 *Vaccinium uliginosum* met Doodskop-zweefvlieg (foto Pieter Stolwijk)

we hier geen *Myrica gale* (Gagel) aan, die echter later wel in de berm van de weg gezien werd. In het bos stond *Teucrium scorodonia* (Valse salie) en in een broekig gedeelte *Carex elongata* (Elzenzegge).

De Janninksweg bood een lang lint van schrale bermen met bijbehorende soorten: *Aira praecox* (Vroege haver), *A. caryophyllea* (Zilverhaver), *Teesdalia nudicaulis* (Klein tasjeskruid), *Hieracium umbellatum* (Schermhavikskruid), *H. pilosella* (Muizenoor), *Salix repens* (Kruipwilg), *Melampyrum pratense* (Hengel), *Scleranthus annuus* subsp. *annuus* (Eenjarige hardbloem), *Myosotis discolor* (Veelkleurig vergeet-mij-nietje), *Ornithopus perpusillus* (Klein vogelpootje), *Aphanes australis* (Kleine leeuwenklauw), *Arenaria serpyllifolia* (Zandmuur), en aardig wat *Succisa pratensis* (Blauwe knoop). Een bijzondere verrassing voor Twente was *Trifolium campestre* (Liggende klaver). *Veronica officinalis* (Mannetjesereprijs) stond in zeer groot aantal over zeker 500 m aan beide kanten van de weg, op één plaats samen met *Viola canina* (Hondsviooltje). Opmerkelijk was ook om aan zo'n afgelegen weggetje honderden planten *Plantago coronopus* (Hertshoornweegbree) aan te treffen.

Afb.20 *Sium latifolium* (foto Otto Zijlstra)

De Poelsbeek zag er zeer helder, maar wel voedselrijk uit. Opvallend hier was een aardig aantal *Sium latifolium* (Grote waterrepe), naast *Berula erecta* (Kleine waterrepe). Talrijke bloemen van *Nuphar lutea* (Gele plomp) en *Iris pseudacorus* (Gele lis) boden een fraai gezicht. Behalve *Callitriche brutia* (Haaksterrenkroos) was ook *C. obtusangula* (Stomphoekig sterrenkroos) present, eigenlijk een exoot in Twente. Tenslotte melden we nog *Ranunculus peltatus* (Grote waterranonkel) en *Rumex hydrolapathum* (Waterzuring).

Als verwilderde tuinplant werden nog *Sedum album* (Wit vetkruid), *S. dasyphyllum* (Dik vetkruid) en *Geum macrophyllum* (Groot nagelkruid) genoteerd.

Er is ook enige aandacht besteed aan andere soortgroepen met als resultaat drie dagvlinders: Bont zandoogje (*Pararge aegeria*), Kleine vos (*Aglais urticae*), Citroenvlinder (*Gonepteryx rhamni*); drie nachtvlinders: Bruine vierbandspanner (*Xanthorhoe spadicearia*), Gewone heispanner (*Ematurga atomaria*), Varenspanner (*Petrophora chlorosata*); acht libellen: Azuurwaterjuffer (*Coenagrion puella*), Blauwe Breedscheenjuffer (*Platycnemis pennipes*), Lantaarntje (*Ischnura elegans*), Viervlek (*Libellula quadrimaculata*), Vuurjuffer (*Pyrhosoma nymphula*), Watersnuffel (*Enallagma cyathigerum*), Weidebeekjuffer (*Calopteryx splendens*), en de meer bijzondere Noordse witsnuitlibel (*Leucorrhinia rubicunda*); vijf overige insecten: Blinde bij (*Eristalis tenax*), Doodskopzweefvlieg (*Myathropa florea*), Gewone meikever (*Melolontha melolontha*), Gewone schorpioenvlieg (*Panorpa communis*), Heikikker (*Rana arvalis*), en als bijzonderheden de slijmzwam Heksenboter (*Fugro septica*) en een (levende) Hazelworm (*Anguis fragilis*). Vogels zijn niet genoteerd, maar met name de Gekraagde roodstaart (*Phoenicurus phoenicurus*) liet zich goed horen (voor de kenners). In totaal 249 taxa (vaatplanten).

Afb. 21 Azuurwaterjuffer (foto Pieter Stolwijk)

Lemele - Regge, 21 juni 2014 (3 deelnemers)

Door een misverstand stond Pieter op een andere plaats op de deelnemers te wachten.

Pieter:

Toen ik me realiseerde dat ik het verzamelpunt had gemist, was het te laat om de anderen te vinden. Daarom heb ik vanaf mijn standplaats een eind weg gewandeld, met als doel de vochtige terreinen west van de Regge. Ik deed daarbij de volgende km-hokken aan:

225-498 Lemeler Esch (54 taxa); 226-498 Klein Ligtenbeld (152 taxa); 227-498 Middendorpslanden (17 taxa).

Mijn opzet was dit laatste km-hok grondig te inventariseren, met name de natte gebieden. Echter, vanaf de Marsweg bleek het gebied nauwelijks toegankelijk, met schier onneembare hekken en vee in de wei.

Echt bijzondere soorten heb ik niet gezien. De leukste waarnemingen waren: *Alisma lanceolatum* (Smalle waterweegbree) 226-498, *Jasione montana* (Zandblauwtje) 225-498, *Melampyrum pratense* (Hengel) 225-498, *Phleum pratense* subsp. *serotinum* (Kleine timoteegras) 226-498, *Polygonatum multiflorum* (Gewone salomonszegel) 227-498, *Teesdalia nudicaulis* (Klein tasjeskruid) 225-498, *Teucrium scorodonia* (Valse salie) 226-498, *Thalictrum flavum* (Poelruit) 226-498, *Viola tricolor* (Driekleurig viooltje) 225-498 en 226-498.

Ook kon ik nog genieten van een nest met drie jonge ooievaars op een nestpaal.

Afb. 22 Drie jonge ooievaars (foto Pieter Stolwijk)

Andries en Otto startten in het uiterste zuiden van km-hok 226-496. Een afgesneden meander van de Beneden-Regge leverde onder meer *Hydrocharis morsus-ranae* (Kikkerbeet), *Nymphoides peltata* (Watergentiaan), *Schoenoplectus lacustris* (Mattenbies) en *Barbarea stricta* (Stijf barbarakruid) op.

Onze weg langs de Regge noordwaarts vervolgend noteerden we op drogere plaatsen *Malva moschata* (Muskuskaasjeskruid), *Silene x hampeana* (= *S. dioica* x *S. latifolia* subsp. *alba*)

(Dag- x Avondkoekoeksbloem) en *Leonurus cardiaca* (Hartgespan). Op nattere plekken onder andere *Carex oederi* subsp. *oedocarpa* [syn. *Carex demissa*] (Geelgroene zegge) en *Veronica catenata* (Rode waterereprijs). Ten noorden van de fietsbrug is enkele jaren geleden cultuurgrond afgegraven ten behoeve van natuurontwikkeling. Hier troffen we onder andere *Filago minima* (Dwergviltkruid), *Viola tricolor* (Driekleurig viooltje) en *Lotus corniculatus* (Gewone rolklaver) aan. In een restantje droge heide nabij de brug zagen we *Veronica officinalis* (Mannetjesereprijs), *Genista anglica* (Stekelbrem) en *Potentilla anglica* (Kruipganzerik). Verheugend tenslotte was dat we, nog noordelijker, op een zandig rivierduintje *Ononis repens* subsp. *spinosa* (Kattendoorn) met vier exemplaren terugvonden op haar enige groeiplaats langs de Regge!

Afb.23 *Ononis repens* subsp. *spinosa* (foto Otto Zijlstra)

In totaal 247 taxa.

Radewijk, 30 augustus 2014 (2 deelnemers)

Afb.24 *Scutellaria minor* (foto Otto Zijlstra)

Hoofddoel van de excursie was om *Scutellaria minor* (Klein glidkruid) terug te vinden in twee slootbermen waar zij ruim twintig jaar eerder was aangetroffen bij een inventarisatie door medewerkers van de Provincie Overijssel. Aan de Lindedijk (244-511, totaal 49 taxa)) vonden we tot onze vreugde enkele bloeiende planten in het sloottalud, begeleid door *Juncus articulatus* (Zomprus) en *Galium palustre* (Moeraswalstro). Wel een relict uit floristisch betere tijden! We noteerden nog *Lythrum portula* (Waterpostelein) en *Callitriche brutia* (Haaksterrenkroos) -in de sloot-, voordat we koers zetten richting kilometerhok 242-511. Aan dezelfde Lindedijk konden we *Scutellaria minor* in dit hok helaas niet terugvinden op de oude vindplaats. Wel plaatselijk nog heischrale soorten als *Danthonia decumbens* (Tandjesgras), *Juncus squarrosus* (Trekkruid) en *Salix repens* (Kruipwilg). Naast *Hieracium pilosella* (Muizenoor) werd ook *Hieracium (x) flagellare* (Vertakt muizenoor) gezien. Verder langs en in de Randwijkerbeek *Hydrocharis morsus-ranae* (Kikkerbeet) en *Sagittaria sagittifolia* (Pijlkruid) en ruderaal nog *Glebionis segetum* (Gele ganzenbloem) en *Apera spica-venti* (Grote windhalm).

In totaal 149 taxa.

Aan de excursies namen deel: Wytze Boersma, Ruud Kuipers, Dinant Meijer, Jan Meutstege, Andries van Renssen, Jo Schunselaar, Pieter Stolwijk, Wolfgang Waanders, Otto Zijlstra

Excursieverslagen FWT-FLORON 2015

O.G. Zijlstra & Pieter Stolwijk

Hakenberg, 25 april 2015 (3 deelnemers)

Kilometerhok 263-484, west van de Hakenberg bij Oldenzaal, was al meer dan tien jaar gelden voor het laatst onderzocht. We vonden tijdens de excursie veel van de bijzondere bossoorten terug: langs de Hakenbergweg noteerden we naast *Viola riviniana* en *V. reichenbachiana* (Donkersporig en Bleeksporig bosviooltje) en *Lamium galeobdolon* subsp. *galeobdolon* (Gele dovenetel) ruim 25 pollen *Carex sylvatica* (Boszegge) en enkele tientallen exemplaren *Neottia ovata* (Grote keverorchis). Aan een natte slenk nabij de Populierendijk was een dertigtal planten *Valeriana dioica* (Kleine valeriaan) een verrassing; ze werd hier begeleid door honderden planten

Afb. 25 *Montia minor* (foto Otto Zijlstra)

Afb. 26 *Eleocharis acicularis* (foto Otto Zijlstra)

Lysimachia nemorum (Boswederik), *Adoxa moschatellina* (Muskuskruid), *Caltha palustris* subsp. *palustris* (Gewone dotterbloem) en beschaduwd door *Crataegus laevigata* (Tweestijlige meidoorn) en een *Mespilus germanica* (Mispel). In het uiterste oosten van het hok tenslotte troffen we in en langs een poeltje *Montia minor* (Klein bronkruid), *Lythrum portula* (Waterpostelein) en *Carex oederi* subsp. *oedocarpa* [syn. *Carex demissa*] (Geelgroene zegge) aan. In totaal 202 taxa.

Enterbroek, 30 mei 2015 (8 deelnemers)

De grote opkomst deed ons besluiten het traject van de Doorbraak pal west van de Zijtak Twentekanaal (km-hok 239-481) onder de loep te nemen. We begonnen bij de zwaikom van de Zijtak ten noorden van de Entersestraat. Naar het noorden lopend noteerden we onder meer *Centaurea jacea* (Knoopkruid), *Myosotis discolor* (Veelkleurig vergeet-mij-nietje) en *Rubus caesius* (Dauwbraam). Bijzondere soorten die we langs de oever aantroffen waren (vijf exemplaren) *Angelica archangelica* (Grote engelwortel) en (tien planten) *Sonchus palustris* (Moerasmelkdistel). Vermeldenswaard zijn ook *Carex paniculata* (Pluimzegge), *Barbarea stricta* (Stijf barbarakruid) en *Cardamine amara* (Bittere veldkers). Bij de Doorbraak aangekomen trokken we westwaarts het gebied in. Op de nog grotendeels kale bodem zagen we verschillende aardige pioniersoorten als *Isolepis setacea* (Borstelbies), *Gnaphalium luteoalbum* (Bleekgele droogbloem), *Samolus valerandi* (Waterpunge) en *Eleocharis acicularis* (Naaldwaterbies). In het water onder meer *Alisma lanceolatum* (Slanke waterweegbree) en *Callitriche obtusangula* (Stomphoekig sterrenkroos). De vondst van de dag was verder westelijk, in het oudere deel, toen Wytze Boersma in berkenopslag tussen haarmos (*Polytrichum*) een exemplaar *Huperzia selago* (Dennenwolfsklauw) ontwaarde! In totaal 223 taxa.

Diepenheim, 21 juni 2015

Deze excursie is vervallen wegens de grote hitte.

Almelo, De Doorbraak, 12 september 2015 (6 deelnemers)

We begonnen de excursie op het verzamelpunt in km-hok 244-483, waar we in de greppel naast de N473 onmiddellijk verrast werden door een uitbundige populatie van *Succisa pratensis* (Blauwe knoop).

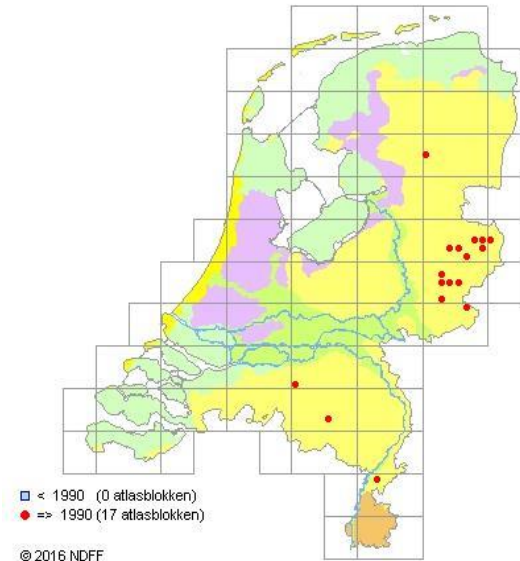
Een tiental meter verderop zag Pieter in de berm een onbekend bloeiend gras. Dit moest wel het gras zijn waarover twee weken daarvoor een [discussie](#) was gestart op Waarneming.nl naar aanleiding van een vondst in West-Brabant en een in Zeeland. Op Waarneming.nl werd

uiteindelijk de naam *Sporobolus indicus* voorgesteld, een determinatie die later werd bevestigd door Leni Duistermaat (Nationaal Herbarium Naturalis). Dit waren wellicht de eerste vondsten in het wild in Nederland; oudere vondsten betroffen (voornamelijk?) adventieve voorkomens.

Van hieruit trokken we oostwaarts langs de nog jonge en weinig begroeide oevers van De Doorbraak. Daar zagen we imposante tapijten van de invasieve soorten *Crassula helmsii* (Watercrassula) op de oever en slierten *Ludwigia grandiflora* (Warterteunisbloem) in het water.

Vervolgens verkenden we De Doorbraak ten westen van de N473. Dit gedeelte is ouder en dus meer begroeid. De vegetatie deed sterk denken aan die van plagplaatsen in natte heiden met soorten *Drosera intermedia* (Kleine zonnedauw), *Eleocharis acicularis* (Naaldwaterbies), *Eleocharis multicaulis* (Veelstengelige waterbies), *Gnaphalium luteo-album* (Bleekgele droogbloem), *Isolepis setacea* (Dwergbies), *Lycopodiella inundata* (Moeraswolfsklauw), *Lythrum portula* (Waterpostelein), *Pilularia globulifera* (Pilvaren) en in het water nog *Potamogeton lucens* (Glanzig fonteinkruid).

Ook zagen we *Juncus tenuis* subsp. *anthelatus* (Tengere rus subsp. *anthelatus*), die we wel vaker in dit soort nieuwe natuurterreinen vinden. De soort heeft in Twente wel zijn Nederlandse zwaartepunt.

Afb. 27 *Juncus tenuis* subsp. *anthelatus* (BRON: NDFF Verspreidingsatlas)

Igor Mavridis, die voor het eerst aan een excursie deelnam, zag een kleine populatie van *Empetrum nigrum* (Kraaiheide) die overigens naar later bleek al twee jaar daarvoor hier was aangetroffen door Jelle Hofstra en Jacques Bielen. Het blijft een opmerkelijke nieuwe vestiging.

Overige vermeldenswaardige soorten: *Osmunda regalis* (Koningsvaren), *Oenothera deflexa* (Zandteunisbloem) en *Oenothera x fallax* (Bastaardteunisbloem).

Ook zagen we nog een aantal Bandheidelibellen (*Sympetrum pedemontanum*).

Afb. 28 *Empetrum nigrum* (foto Pieter Stolwijk)

In totaal zijn 210 taxa genoteerd.

Bij een na-excursie werden nog gezien *Juglans regia* (Walnoot), die steeds vaker verwildert, en *Veronica agrestis* (Akkerereprijs).

Afb.29 De Sporobolus indicus zag er na een maaibeurt zo uit, maar zou de winter goed kunnen overleven.

Aan de excursies namen deel: Wytze Boersma, Harvey Dickson, Ruud Kuipers, Igor Mavridis, Jan Meutstege, Andries van Rensen, Ed Romeijn, Jo Schunselaar, Pieter Stolwijk, Wolfgang Waanders, René de Wilde, Otto Zijlstra.

Jaarverslag FWT-FLORON 2014 en 2015

P.F. Stolwijk

Excursies 2014

Er zijn vier gezamenlijke excursies gehouden, met gemiddeld 5 deelnemers en ruim 230 waarnemingen per excursie.

Excursies 2015

Er zijn drie gezamenlijke excursies gehouden, met gemiddeld 6 deelnemers en ruim 200 waarnemingen per excursie. Een excursie is afgelast vanwege de hitte.

Waarnemingen 2014

Er zijn ruim 16.000 waarnemingen ingevoerd. Er is veel gebruik gemaakt van het Excel-invoerformulier. Vermoedelijk gaan veel waarnemingen, waaronder zeer interessante vondsten, rechtstreeks naar waarneming.nl.

Waarnemingen 2015

Er zijn ruim 15.500 waarnemingen op km-hokniveau aangeleverd. Het Excel-invoerformulier is alweer achterhaald door de komst van PlantObs, waarmee snel en gedetailleerd waarnemingen op een smartphone zijn in te voeren.

Overigens worden veel waarnemingen rechtstreeks op de site NDFF Verspreidingsatlas.nl of van Waarneming.nl ingevoerd, waaronder zeer interessante vondsten. Deze zijn dus niet begrepen in bovenstaand aantal waarnemingen.

Handleiding PlantObs.

Het Nieuwe Strepen 2014

Er zijn in totaal door Floron 19 km-hokken geselecteerd, veruit de meeste daarvan in het noorden van district 7 (Overijsselse Vecht). Dat is ver van waar de op dit moment actieve floristen wonen. Op verzoek van Jan Meutstege zijn daar een aantal km-hokken bij Diepenheim aan toegevoegd.

De [stand van zaken](#):

7 km-hokken dubbel geteld

1 km-hok enkel geteld.

Er zijn verder nog enkele niet geselecteerde km-hokken volgens het [HNS](#)-protocol gedaan.

Het Nieuwe Strepen 2015

Er zijn in totaal door Floron 16 km-hokken geselecteerd.

De [stand van zaken](#):

7 km-hokken dubbel geteld

2 (3?) km-hok enkel geteld.

Zwartblauwe rapunzel 2014

Er is in 13 km-hokken onderzocht of de soort er nog te vinden is.

In een km-hok bleek het te gaan om een foutieve melding.

We konden ons overigens oriënteren op een rapport dat Eddy Weeda in juni 1977 heeft opgesteld en waarin de groeiplaatsen duidelijk beschreven staan en op een kaartje zijn ingetekend.

Vijf van de door Weeda genoemde vindplaatsen zijn niet bezocht, vooral in verband met de ontoegankelijkheid van het terrein (Verboden Toegang).

[E.J. WEEDA, Rapport over het voorkomen van de Zwarte Rapunzel (*Phyteuma nigrum* F.W. Schmidt) in Zuid-Twente, stencil zonder jaar.]

In 7 km-hokken is de soort niet aangetroffen

In 5 km-hokken is de soort teruggevonden. Dit betreft de grote vindplaatsen in de Boekelerhof (3 km-hokken), de toch nog aanzienlijke vindplaats aan de Ruhenbergerbeek en de zwaar beschadigde vindplaats bij Diepenheim.

Waarnemers 2014

Mevr. C.G. Abbink-Meijerink, Vriezenveen

J.H. Alferink, Nijverdal

J.W. Bielen, Oldenzaal

E. de Boer, Vaassen

W. Boersma, Delden

E. Dijkhuis, Meppel

R. van Donkelaar, Werkendam

G. Haverkamp, Hengelo

A.J.H. Meutstege, Diepenheim

D.W. Meyer, Enschede

R.J. Poot, Almelo

A.C. van Renssen, Oldenzaal

J.A.M. Schunselaar, Enschede
P.F. Stolwijk, Enschede
W.J. Stouthamer, Groningen
Mevr. J. Vosman-Selker, Markelo

W. Waanders, Gronau
Mevr. H. Waning-Vos, Slagharen
O.G. Zijlstra, Enschede
J.H. Zwienerberg, Hengelo

Waarnemers 2015

Mevr. C.G. Abbink-Meijerink, Vriezenveen
J.H. Alferink, Nijverdal
W. Boersma, Delden
G. Haverkamp, Hengelo
J. Hofstra, Hengelo
H. Kloen, Wageningen
T. Klomphaar, Markelo
A.J.H. Meutstege, Diepenheim
D.W. Meyer, Enschede

A.C. van Renssen, Oldenzaal
P.F. Stolwijk, Enschede
W.J. Stouthamer, Groningen
Mevr. J. Vosman-Selker, Markelo
W. Waanders, Gronau
E.J. Weeda, Zwolle
R. de Wilde, Markelo
O.G. Zijlstra, Enschede
